

ЮРИДИЧНІ АКТИ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА

УДК 347.191.1

Актуальність теми. Аксиоматичним у теорії сучасної корпоративістики є твердження про те, що юридична особа діє у сфері цивільних правовідносин через органи управління. Орган управління у сучасній доктрині розглядається як структурно відокремлений, організаційно оформлений підрозділ юридичної особи, призначений для реалізації її правосуб'єктності. Ця теорія, на думку Н.В. Козлової, базується на реалістичному трактуванні суті юридичної особи [1, с. 322]. Діяльність органів управління проявляється у прийнятті ними рішень щодо управління діяльністю юридичної особи та веденні її справ, залежно від сфери повноважень, визначених законом та установчими документами. Правова природа вказаних рішень органів управління, з огляду на однозначну її особливість, була і залишається об'єктом дослідження провідних науковців у сфері цивільного та господарського права.

Стан дослідження. Проблеми сутності актів органів управління юридичних осіб розглядалися у працях класиків цивілістичної доктрини: С.М. Братуся, В.П. Грибанова, О.О. Красавчикова, Г.К. Матвеева, Д.Й. Мейера, Б.Б. Черпахина, Г.Ф. Шершеневича. Наукові розробки з приводу специфіки реалізації правосуб'єктності юридичними особами у формі прийняття рішення органами управління здійснювалися провідними сучасними вітчизняними ученими, такими, як: В.І. Борисова, В.А. Васильєва, Ю.М. Жорнокуй, О.Р. Кібенко, В.М. Кравчук, І.В. Спасибо-Фатєєва та ін. Праці, предметно присвячені означеним питанням, підготовлені також були зарубіжними ученими, зокрема: В.В. Долинскою, Б.Б.Ебзеєвим, В.С. Емом, Н.В. Козловою, Д.В. Ломакіним, С.Д. Могилевським, А.А. Слугиним, Г.В. Цеповим та ін. Варто зазначити, що проблеми правової природи рішень органів управління юридичних осіб, їх правових наслідків, порядку реалізації

тощо, не вичерпуються суто теоретичними дискусіями, оскільки мають суттєве прикладне наповнення, що має результатом відображення їх у судовій практиці [2].

Враховуючи вище викладене, **метою** нашого дослідження є встановлення правової природи юридичних актів органів управління юридичної особи в якості основної форми реалізації її правосуб'єктності.

Основний виклад. Реалізація поставленої нами мети потребує первинного розставлення акцентів щодо природи діяльності органів управління юридичних осіб, стосовно якої у доктрині сформовано дві концепції трактування її змісту: перша обстоює ідентифікацію органу управління в якості представника юридичної особи; друга – визначає, що дії органу управління є діями самої юридичної особи. Остання позиція трактується в якості пріоритетної у теорії і практиці, і підтримується нами безапеляційно як така, яка відображає специфіку конструкції юридичної особи в якості автономного суб'єкта правовідносин. Як зазначає О.Р. Кібенко, органи юридичної особи служать для формування і виявлення зовні її волі, здійснення дій правового характеру від імені юридичної особи. Органи є невід'ємною частиною юридичної особи, між нею та її органами відсутні будь-які правовідносини [3, с. 125-126]. В.М. Кравчук наголошує, що відносини між юридичною особою та її органами – це відносини внутрішні, корпоративні [4, с. 104]. На нашу думку, подана ученими аргументація має максимально вичерпний характер та залишає достатньо обмежений простір для розвитку дискусійних моментів щодо вирішення цієї проблеми.

З приводу специфіки реалізації юридичною особою правосуб'єктності, В.І. Борисовою влучно зазначено, що органи управління є правовою конструкцією, яка дозволяє не лише висловити волю, а й представляти та обстоювати інтереси юридичної особи [5, с. 113]. При цьому, згідно із позицією Ю.М. Жорнокуя, учасником зовнішньо корпоративних відносин є сама юридична особа в якості центрального суб'єкта корпоративних відносин [6, с. 80]. Таким чином, як підкреслює В.М. Кравчук, між юридичною особою і органом не виникають жодні корпоративні відносини пред-

ставництва, адже дії органу є діями самої юридичної особи [4, с. 13]. Таким чином, можемо зробити висновок, що правовим механізмом реалізації правосуб'єктності досліджуваних нами юридичних осіб є конструкція їх органів управління. Безумовно, що стверджувати про існування виключно вказаної форми реалізації правосуб'єктності не можна, однак наявність переліку імовірних механізмів, спрямованих на забезпечення альтернативності форм реалізації правосуб'єктності підприємницьких юридичних осіб приватного права, не нівелює той факт, що конститутивною формою з-поміж них є виступ юридичної особи у правовідносинах в якості самостійного суб'єкта через її органи управління. Означене положення відображене у чинному законодавстві, зокрема, у ст. 92 ч. 1 ЦК України, згідно із якою юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Однак проблеми, пов'язані із реалізацією правосуб'єктності юридичних осіб, питаннями щодо суті відносин між органами управління та юридичною особою в якості суб'єкта правовідносин, не вичерпуються. Однією із найбільш дискусійних є також проблема природи рішень органів управління. З приводу вирішення якої у теорії сформувалося кілька підходів, які пов'язують її із правочином, із нормативним актом, із специфічним юридичним актом, який займає відокремлене місце у системі юридичних фактів. Однозначно, що вказане спонукає нас визначитися із власною позицією у цій сфері наукових пошуків.

Певний період у літературі вважалася пануючою концепція розуміння корпоративних актів юридичної особи як джерела права. Однією із розробників такого трактування досліджуваних актів є М.О. Томашевська, якою у дисертаційному дослідженні визначається, що корпоративні акти є документом встановленої форми, виданим від імені юридичної особи її компетентним органом згідно із встановленою процедурою з метою регулювання відносин, які складаються в процесі діяльності цієї юридичної особи, і який містить обов'язкові для виконання правила та встановлює, змінює чи припиняє правовідносини. Ученою встановлена «належність корпоративного акта до системи локального

регулювання та водночас загальнообов'язковість на рівні всієї системи правового регулювання, що визначає подвійний характер його юридичної сили. Остання встановлюється на загальнодержавному рівні закріпленими за організацією як автономним суб'єктом правотворчими повноваженнями та ступенем загальності корпоративних нормативних актів, а на локальному рівні – місцем корпоративного органу, що прийняв акт у системі організації» [7, с. 6].

І.В. Спасибо-Фатєєва, розглядаючи природу локальних корпоративних актів, наголошує на їх нормативно-правовій природі, оскільки вони містять корпоративні норми, які є правовими. Така позиція, як зазначає учена, дозволяє підтримати сторону тих авторів, які пропонують віднести внутрішні (локальні) акти корпорацій до нормативно-правових. Локальні корпоративні акти посідають вагоме місце у регулюванні корпоративних відносин, адже законодавець помістив численні диспозитивні норми, що надають можливість учасникам товариств передбачити у своїх внутрішніх документах прийнятну модель поведінки [8, с. 48].

Висловлене ученою твердження спонукає нас до думки, що при аналітиці природи корпоративних актів, потрібно враховувати змістове навантаження цього поняття, оскільки воно включає в себе відмінні за правовою природою конструкції. В цьому плані варто звернутися до комплексних наукових розвідок, здійснених О.Ю. Тичковою, якою локальні корпоративні акти поділено на дві групи: нормативно-правові та індивідуальні (акти застосування права). Перші із них пов'язані із деталізацією норм закону, обранням іншого варіанту поведінкової моделі, ніж це передбачено законом (наприклад, установчі документи). А другі (до яких учена відносить рішення органів управління), не регулюють відносини в корпорації, а через застосування норм закону та корпоративно-правових актів виступають підставою виникнення конкретних прав і обов'язків в учасників корпоративних відносин [9, с. 10]. Таким чином, учена ідентифікує рішення органів управління в якості актів правозастосування, відмежовуючи їх від нормативно-правових актів. І справді, рішення органів управління не відповідають конститутивним ознакам нормативно-правових актів:

вони не мають загальнообов'язкового характеру, і, будучи формою реалізації правосуб'єктності юридичної особи, спрямовані на виникнення в неї прав і обов'язків в якості суб'єкта правовідносин. Як зауважено було у свій час М.М. Агарковим, нормативний акт формулює загальне правило, встановлює, змінює чи відмінює норми права [10, с. 338]. Відповідно, на думку ученого, норма права не може мати індивідуальний характер, що, однозначно, є логічним твердженням. Е.А. Суханов визначає, що «не можуть вважатися джерелами права індивідуальні акти, які не видані органами державної влади і які не містять загальнообов'язкових для усіх суб'єктів права приписів. Вони обов'язкові лише для тих, хто їх прийняв або входять в склад відповідної юридичної особи або засновані виключно на добровільному їх виконанні. Такі акти в механізмі цивільно-правового регулювання відіграють роль юридичних фактів, а не правових норм» [11, с. 79]. На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що акти органів управління не є нормативними актами, оскільки: не мають загальнообов'язкового характеру; не регулюють відносини, а забезпечують управління діяльністю юридичної особи; є індивідуальними актами; є актами застосування норм закону та локальних нормативних актів.

Окрім викладеного бачення природи рішень органів управління, у доктрині існує також позиція її трактування в якості правочину. Прихильники такого бачення рішень органів управління, наприклад, Н.В. Козлова, визначають, що рішення загальних зборів, ради директорів, правління, прийняте відповідно до закону та установчих документів і спрямоване на встановлення, зміну чи припинення корпоративного правовідношення, є багатосторонньою цивільно-правовою корпоративною угодою, здійсненою суб'єктами, що формують колегіальний орган юридичної особи [1, с. 384].

Трактування рішень органів управління в якості правочинів зазнає цілком обґрунтованої критики провідними вітчизняними ученими. Зокрема, В.А. Васильєва зазначає, що «корпоративні правочини слід відрізняти від корпоративних актів таких як рішення загальних зборів, наглядової ради, статут. Йдеться про дії

органів управління юридичною особою корпоративного типу. Вони направлені на впорядкування діяльності юридичної особи як соціального утворення, приймаються органом юридичної особи і не базуються на погодженні воль, приймаються шляхом поглинання інтересу меншості більшістю або одноосібного владного волевиявлення. Корпоративний акт створює не тільки цивільно-правові наслідки, але й породжує інші правовідносини. Водночас, корпоративний акт може бути підставою укладення корпоративного правочину» [12, с. 106].

Означена позиція ученої комплексно відображає ті правові критерії, які окреслюють відмінність рішень органів управління від правочинів. І справді, якщо виходити із того, що рішення колегіального органу управління є правочином, то відповідно до умов його дійсності, передбачених у ст. 203 ЦК України, кожний суб'єкт такого правочину має виявляти вільне волевиявлення на його вчинення. Очевидно, що означене не відповідає специфіці прийняття рішень органами управління юридичної особи. Адже рішення приймається не одноголосно, а простою чи кваліфікованою більшістю голосів учасників, а тому виходить, що наявні учасники, які не просто не виявляти волю на прийняття такого рішення, а навпаки – голосували проти нього. Єдиний виняток із цього правила – це управління діяльністю повними і командитними товариствами, яке згідно із ч. 1 ст. 121 ЦК України здійснюється за спільною згодою усіх учасників. Таке формулювання припускає, що рішення мають прийматися одноголосно. Потрібно, проте, зауважити, що навіть у цьому випадку таке правило не є аксіоматичним, оскільки та ж норма ЦК України зазначає, що засновницьким договором можуть бути передбачені випадки, коли рішення приймається більшістю голосів учасників.

Правочин, згідно із умовами його дійсності, спричиняє виникнення, зміну чи припинення цивільних прав і обов'язків осіб, які його вчиняють. Стосовно ж рішення окремого органу управління, його дія проявляється у дещо відмінному вигляді. Як зазначає В.С. Ем, сформоване учасниками юридичної особи волевиявлення вищого органу породжує модус поведінки, обов'язковий для виконавчого органу юридичної особи, який є її уособленням

в якості самостійного учасника правовідносин. Така ситуація, на думку ученого, нетипова для цивільно-правового регулювання, так як за загальним правилом в цивільному обороті суб'єкти самостійні і незалежні один від одного, а тому вони не можуть брати участь безпосередньо у формуванні волі контрагента [13, с. 118]. І справді, система органів управління, передбачена чинним законодавством, визначає виникнення, зміну чи припинення цивільних прав і обов'язків юридичної особи в результаті їх взаємодії відповідно до визначеної компетенції. Адже загальні збори юридичної особи, будучи вищим органом управління, безумовно, визначають її волю, спрямовану на регулювання внутрішніх корпоративних відносин та зовнішніх відносин, в яких юридична особа бере участь в якості самостійного учасника. Однак сам механізм дії загальних зборів вимагає застосування додаткових правових інструментів, спрямованих на втілення їх рішення. Саме з огляду на вказане ст. 99 ЦК України передбачає, що загальні збори своїм рішенням створюють виконавчий орган та встановлюють його склад і компетенцію. І.В. СпасибоФатєєва підкреслює, що традиційно доктрина цивільного права і законодавство відносять виконавчі органи до класичних органів корпорації, які представляють останню в цивільних правовідносинах [14, с. 217]. Як зазначає Ю.М. Крупка, головне призначення виконавчого органу – реалізація рішень вищого органу і здійснення поточного керівництва діяльністю товариства [15, с. 123]. З іншого боку, виконавчий орган у прийнятті рішення, яке безпосередньо уже створює, змінює чи припиняє цивільні права та обов'язки, залежить від формування відповідної волі загальними зборами юридичної особи.

Як наголошує В.В. Васильєва, досліджуючи природу рішень правління, «коли товариство вступає у відносини з іншими учасниками цивільного обороту, відповідні рішення правління не мають самостійного цивільно-правового значення. Вони є лише частиною юридичного складу, який виступає підставою цивільних правовідносин з третіми особами. Виходячи із такої позиції, рішення правління не можуть бути правочинами, якими згідно ст. 202 ЦК України є дія особи, що спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків. Вони висту-

пають не лише частиною юридичного складу, але й набувають значення локального правового акту, оскільки як акти управління доводяться до відома акціонерів та обов'язкові для них» [16, с. 30].

Таким чином, рішення загальних зборів чи виконавчого органу, хоч і спрямоване на певні правові наслідки, однак автономно може спричиняти динаміку лише внутрішніх корпоративних правовідносин. Стосовно ж аналогічної дії стосовно зовнішніх правовідносин, проявом якої є уже виникнення, зміна чи припинення цивільних прав та обов'язків юридичної особи як учасника цивільних правовідносин, то вона може бути забезпечена лише за умови поєднання юридичних актів як вищого органу управління, так і виконавчого. Таким чином, акти органів управління юридичної особи не є правочинами, оскільки: спрямовані на управління юридичною особою; ґрунтується на волевиявленні кваліфікованої чи то простої більшості учасників, відповідно, не ґрунтується на волевиявленні усіх учасників; не породжують самі по собі цивільно-правові наслідки, оскільки останні виникають лише на основі взаємодії актів органів управління відповідно до визначеної законом та установчими документами компетенції.

Трактування рішень органів управління юридичної особи в якості особливого юридичного факту є пріоритетним у сучасній вітчизняній доктрині. Зокрема. В.І. Борисова зазначає, що рішення загальних зборів учасників товариства – це особливий юридичний акт, який приймається у процесі реалізації вказаним органом своєї компетенції й спрямований на формування волі юридичної особи [5, с. 113]. В.А.Васильєва наголошує на тому, що корпоративним актам, які приймаються органами управління юридичної особи в межах правосуб'єктності корпорації слід відвести окреме місце серед підстав виникнення прав і обов'язків. В основі їх прийняття лежить інша правова природа, зумовлена формуванням шляхом поглинання інтересу меншості більшістю або одноосібного владного волевиявлення, а також породженням не лише цивільно-правових наслідків, але й правовідносин іншого характеру (внутрішніх корпоративних правовідносин) [17, с. 22]. Згідно із позиції В.В.Васильєвої, досліджувані рішення

є локальними корпоративними актами. Зокрема, рішення правління це, перш за все, вияв волі юридичної особи, однак він є саме *внутрішнім* правовим актом, вираженням волі «для себе». Товариство, як приватний суб'єкт, не зобов'язане доводити свої внутрішні акти до відома третіх осіб, за винятком випадків, встановлених законом [16, с. 30].

Концепція відмінності природи рішень органів управління юридичної особи від конструкції правочину отримала своє відображення у судовій практиці України. Зокрема, відповідно до п. 2.12. Постанови Вишого господарського суду України від 25.02.2016 № 4 Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин «рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи не є правочинами у розумінні статті 202 ЦК України. До цих рішень не можуть застосовуватися положення статей 203 та 215 ЦК України, які визначають підстави недійсності правочину, і, відповідно, правові наслідки недійсності правочину за статтею 216 ЦК України. Зазначені рішення є актами ненормативного характеру (індивідуальними актами), тобто офіційними письмовими документами, що породжують певні правові наслідки, які спрямовані на регулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин» [2].

Оскільки для корпоративного управління характерним є функціонування системи органів із визначенням законом та установчими документами обсягом компетенції, постає питання про специфіку юридичних актів, які видаються окремими із них. Звичайно, що система органів управління визначається організаційно-правовою формою підприємницьких юридичних осіб приватного права, а тому єдиної її схеми не існує. Але для більшості із досліджуваних юридичних осіб притаманним є функціонування загальних зборів в якості вишого органу управління та виконавчого органу, призначеного для оперативного управління поточною діяльністю. Зокрема, згідно із ч. 2 ст. 97 ЦК України органами управління товариства є загальні збори його учасників і виконавчий орган, якщо інше не встановлено законом.

Виходячи із констатованої вище пріоритетної у доктрині та практиці позиції трактування юридичних актів органів управлін-

ня в якості основної форми реалізації правосуб'єктності підприємницької юридичної особи приватного права і в якості особливих юридичних фактів, з'ясування специфіки правової природи рішень загальних зборів та виконавчих органів доцільно проводити у розрізі існуючих класифікацій органів управління юридичними особами. Із безлічі існуючих у доктрині та практиці класифікацій органів управління увагу привертають ті, які відображають механізми формування ними рішень і проявляються у поділі органів управління на волеформуючі та волевиявляючі. Зокрема, як зазначає І.В.Спасибо-Фатеева, якщо загальні збори учасників формують волю корпорації, то органом її волевиявлення, незалежно від виду, є виконавчий органу, який здійснює функцію з безпосереднього управління корпорацією (ч. 1 ст. 161 ЦК України, ч. 2 ст. 145 ЦК України, глава 9 Закону України «Про акціонерні товариства», ст. 62 Закону України «Про господарські товариства») [14, с. 217].

Розмежування механізмів формування та виявлення волі юридичної особи її органами управління проводиться Н.В. Козловою, якою зазначається, що, як правило, волеутворюючі органи (зазвичай, колегіальні: загальні збори, наглядова рада, рада директорів тощо) формують волю юридичної особи в межах визначеного кола питань, звертаючи свою волю всередину юридичної особи, до інших учасників корпоративного відношення та працівників. А за допомогою волевиявляючих органів (директор, генеральний директор) юридична особа реалізує своє дієздатність у відносинах із третіми особами, здійснюючи юридично значимі правочини [1, с. 319].

Таким чином, рішення загальних зборів, будучи за своєю природою особливим юридичним актом, не може виступати в якості самостійного юридичного факту, який спричиняє виникнення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків підприємницької юридичної особи приватного права в якості самостійного суб'єкта цивільних правовідносин. Для досягнення означеного правового результату юридичній особі в якості суб'єкта правовідносин потрібне залучення в дію юридичних актів, які видаються виконавчими органами управління, зокрема, виконавчим дирек-

тором чи то головою правління. В цьому плані особливої уваги заслуговують напрацювання В.В. Васильєвої у сфері дослідження природи актів правління юридичної особи, якою зазначається, що «за своєю суттю рішення правління – це локальний корпоративний акт. Рішення правління це, перш за все, вияв волі юридичної особи, однак він є саме внутрішнім правовим актом, вираженням волі «для себе». Тому, коли товариство вступає у відносини з іншими учасниками цивільного обороту, відповідні рішення правління не мають самостійного цивільно-правового значення. Вони є лише частиною юридичного складу, який виступає підставою цивільних правовідносин з третіми особами» [16, с. 30]. Варто приєднатися до викладеної позиції, в якості такої, яка містить в своїй основі ґрунтовну аргументацію пов'язаності юридичних актів вищих органів управління та виконавчого органу.

Висновки. На основі викладених положень можемо стверджувати, що в основі розмежування правової природи юридичних актів, що видаються різними органами управління підприємницької юридичної особи приватного права в якості форми реалізації її правосуб'єктності, знаходяться критерії відображення волі та волевиявлення суб'єкта правовідносин. Окрім того, специфіка юридичних актів органів управління підприємницької юридичної особи приватного права проявляється у тому, що рішення кожного із них не може трактуватися в якості самодостатнього юридичного факту, який забезпечує динаміку цивільних правовідносин. Юридичні акти загальних зборів, виконавчого органу управління, наглядової ради юридичної особи (якщо вона передбачена законом чи установчими документами для конкретної організаційно-правової форми) є особливими юридичними фактами, які лише в сукупності, в якості елементів юридичного складу, визначають виникнення, зміну та припинення цивільних прав і обов'язків юридичної особи.

1. Козлова Н. В. *Правосуб'єктность юридического лица* / Н. В. Козлова. – М. : Статут, 2005. – 476 с.
2. *Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 4 від 25.02.2016 року «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» [Електронний ресурс].* – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

3. Кибенко Е. Р. *Корпоративное право Украины : учеб. пособ.* / Е. Р. Кибенко. – Х. : Эспада, 2001. – 288 с.
4. Кравчук В. М. *Корпоративне право: науково-практичний коментар законодавства та судової практики* / В. М. Кравчук. – К. : Істина, 2005. – 720 с.
5. Борисова В. І. *Питання управління юридичними особами та їх вирішення за чинним законодавством України* / В. І. Борисова // *Право України*. – 2009. – № 5. – С. 113–120.
6. Жорнокуй Ю. М. *Гражданско-правовая основа реализации субъективного корпоративного права : монография* / Ю. М. Жорнокуй. – Х. : Золота миля, 2012. – 186 с.
7. Томашевська М.О. *Корпоративні акти в системі джерел права України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень* / М.О. Томашевська. – Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – 19 с.
8. Спасибо-Фатєєва І.В. *Локальні корпоративні акти як джерела корпоративного права* / І.В. Спасибо-Фатєєва // *Корпоративне право України: підручник* / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – С. 47–52.
9. Тичкова О. Ю. *Локальні корпоративні акти у цивільно-правовому регулюванні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 – «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»* / О. Ю. Тичкова. – Х. : Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого, 2009. – 20 с.
10. Агарков М. М. *Избранные труды по гражданскому праву. В 2 т. Т. 2 : Общее учение об обязательствах и его отдельных видах* / М. М. Агарков. – М. : Статут, 2012. – 535 с.
11. *Гражданское право : в 4 т. Т. 1 : Общая часть : учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлению «Юриспруденция» и по специальности «Юриспруденция»* / [Ем В. С. и др.] ; отв. ред. Е. А. Суханов. – 3-е изд., перераб и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 720 с.
12. Васильєва В.А. *Корпоративні правочини: питання кваліфікації* / В.А. Васильєва // *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 27. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2011. С. 104–110.*

13. *Ем В. С. Понятие, содержание и виды гражданских правоотношений / В. С. Ем // Гражданское право : учебник : в 4 т. Т. 1 / отв. ред. Е. А. Суханов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., 2004. – С. 120–134.*
14. *Спасибо-Фатеева Л.В. Органи управління корпорації / Л.В. Спасибо-Фатеева // Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатеева [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – С. 198 – 220.*
15. *Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.*
16. *Васильєва В.В. Правова природа рішення правління акціонерного товариства // Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня – 1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 29-32.*
17. *Васильєва В. А. Корпоративні правочини: питання теорії та практики / В. А. Васильєва // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професорів Г. К. Матвєєва та Ю. Г. Матвєєва [«Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права»], (Київ, 10 листопада 2011 р.). – К. : Алерта, 2012. – С. 21–24.*

Зеліско А.В. Юридичні акти як форма реалізації правосуб'єктності підприємницьких юридичних осіб приватного права.

За результатами розгляду аргументів стосовно правової природи актів органів управління підприємницьких юридичних осіб приватного права підтримано існуючі у доктрині твердження, що корпоративні акти є особливими юридичними фактами, якісно відмінними від правочинів та нормативних актів. Специфіка актів органів управління не дозволяє віднести їх до жодного із існуючих видів юридичних фактів, виділених в межах традиційних для теорії класифікацій. Акти органів управління не є нормативними актами, оскільки: не мають загальнообов'язкового характеру; не регулюють корпоративні відносини; є індивідуальними актами. Акти органів управління юридичної особи не є правочинами, оскільки: не ґрунтуються на волевиявленні усіх учасників; породжують цивільно-правові наслідки лише на основі взаємодії актів органів управління відповідно до визначеної законом та установчими документами компетенції.

Ключові слова: акт органу управління юридичної особи, правочин, нормативний акт, юридична особа.

Зеліско А.В. Юридические акты как форма реализации правосубъектности предпринимательских юридических лиц частного права

По результатам рассмотрения аргументов относительно правовой природы актов органов управления предпринимательских юридических лиц частного права поддержаны существующие в доктрине утверждения, что корпоративные акты являются особенными юридическими фактами, качественно отличающимися от правовых сделок и нормативных актов. Специфика актов органов управления не позволяет отнести их к ни одному из существующих видов юридических фактов, выделенных в пределах традиционных для теории классификаций. Акты органов управления не являются нормативными актами, поскольку: не имеют общеобязательного характера; не регулируют корпоративные отношения; являются индивидуальными актами. Акты органов управления юридического лица не являются правовыми сделками, поскольку: не основываются на волеизъявлении всех участников; порождают гражданско-правовые последствия лишь на основе взаимодействия актов органов управления в соответствии с определенной законом и учредительными документами компетенцией.

Ключевые слова: акт органа управления юридического лица, правовая сделка, нормативный акт, юридическое лицо.

Zelisko A.V. The legal acts as form of realization of the legal personality of the entrepreneurial legal entities of Private Law.

Legal nature of acts of organs of management of the entrepreneurial legal entities of Private Law is considered in the article. As a result, an author supported scientific conception that corporate acts are the special legal facts. These corporate acts differ from legal deals and normative acts. These acts of organs of management of legal entity are none of existent types of legal facts. The acts of management organs are not the normative acts, because: they do not have obligatory character; they do not regulate corporate relations; they are individual acts. The acts of management organs are not the deals, because: they are not base on will of all participants (as a rule, management organs made decision not unanimously); they generate civil legal consequences only on the basis of co-operation of acts of management organs (one organs of management form will of legal entity, and other express her in relationships with the third persons).

Keywords: act of organ of management of legal entity, legal deal, normative act, legal entity.

Ковалишин О.Р.

ЩОДО ПРОЕКТУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

УДК 347.9 ; 346.9

Актуальність дослідження. 2 червня 2016 року Верховна Рада України ухвалила за основу і в цілому Закон України «Про судову систему в Україні» [1]. Новий Закон, окрім кардинальних